

АНАЛІЗ ФІНАНСОВО-ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ ЛІСОВОГО ГОСПОДАРСТВА УКРАЇНИ

Проведено аналіз основних фінансово-господарських показників державних лісогосподарських підприємств України у динаміці. Простежено зміни обсягів реалізації лісопродукції, прибутковості та рентабельності лісових підприємств у розрізі обласних управлінь лісового та мисливського господарства. Виявлено та обґрунтовано тенденції до зниження рівня рентабельності та прибутковості підприємств у зв'язку із негативними наслідками у економіці, поглибленням світової та внутрішньодержавної економічної кризи.

Ключові слова: лісогосподарські підприємства, фінансово-господарські показники, обсяг реалізації лісопродукції, прибутковість, рентабельність.

Лісовий сектор економіки становить близько 5% промисловості України. Поряд із цим господарська діяльність лісових підприємств забезпечує інші галузі економіки лісовою продукцією головного та побічного користування. Діяльність підприємств лісового господарства та їх фінансово-господарський стан є чітким індикатором розвитку інших галузей та спаду чи зростання економіки. Перш за все лісові підприємства забезпечують сировиною галузі на первинному ринку лісової продукції. Зниження обсягів заготівлі деревини та темпів її реалізації є чітким показником уповільнення темпів зростання у будівельній галузі, меблевому виробництві, целюлозно-паперовій, хімічній, інших галузях. Найбільшим споживачем деревини в Україні є будівельний комплекс. На промислове та житлове будівництво витрачається близько 60% половника та будівельного лісу [4, с. 15-16]. Одним із основних показників фінансово-господарського стану підприємств лісового господарства є обсяги реалізації лісопродукції (насамперед деревини) та темпи її зростання, а також показники прибутковості та рентабельності.

Мета роботи – проаналізувати основні фінансово-господарські показники державних лісогосподарських підприємств України за останні 3 роки та прослідкувати тенденції щодо змін у обсягах реалізації лісопродукції, динаміки їх прибутковості та рентабельності. У нашому дослідженні ми спираємось на звітні та статистичні матеріали Державного агентства лісових ресурсів України за 2008-2010 рр., фахові джерела [1, с. 48-78; 2, с. 56-89; 3, с. 51-92].

Дослідження основних фінансово-господарських показників підприємств лісового господарства України здійснено на основі групування підприємств у розрізі природних зон України. Це зумовлено тим, що підприємства лісового господарства перебувають у різних кліматичних та ґрунтово-гідрологічних умовах, що значно впливає на інтенсивність росту та поширення лісів, їх приріст та запас. Ці чинники значно впливають на господарську діяльність підприємств, предметом праці яких є землі лісогосподарського призначення. Тому їх стан та структура є визначальними для обсягів лісозаготівлі,

породного та якісного складу лісової продукції. Дані щодо площі земель лісогосподарського призначення та динаміки обсягів реалізації продукції наведено у таблиці 1.

За даними таблиці 1, загальний обсяг реалізації продукції лісового господарства державними підприємствами станом на 2008 рік складав 2964788 тис. грн. У 2009 році спостерігалось зниження обсягів реалізації продукції до рівня 2816404 тис. грн., що було зумовлено розвитком світової кризи та кризових явищ у деяких галузях (зокрема у будівництві) у межах України. У 2010 році обсяги реалізації продукції значно зросли та становили 3602512 тис. га, що значно перевищило показник 2008 року. Якщо впродовж 2008-2009 рр. темпи зростання обсягів реалізації продукції лісового господарства знизилися порівняно із попереднім роком до 95%, то уже впродовж 2009-2010 рр. спостерігалось зростання темпів реалізації до рівня 138% порівняно із попереднім роком.

Найбільші обсяги реалізації продукції були характерними для Житомирського та Рівненського управлінь лісового та мисливського господарства (ОУЛМГ). Слід зазначити, що ці підприємства також зберігали позитивні тенденції щодо темпів росту і у кризовий період (близько 101%). Позитивні тенденції у 2009 році, який відрізнявся зниженням загальних обсягів реалізації лісопродукції, спостерігалися у державних лісогосподарських підприємствах Запорізької, Сумської, Луганської, Чернівецької областей та АР Крим. Поряд із цим низка підприємств Херсонської, Харківської, Кіровоградської, Черкаської, Чернігівської та інших областей у 2009 році істотно знизили обсяги реалізації лісопродукції (до 61,0 - 89%). У 2010 році відбулося суттєве поживлення економіки, зокрема – активізація ринку лісопродукції. Завдяки цьому майже всі лісогосподарські підприємства (за винятком підприємств Миколаївського ОУЛМГ) значно збільшили обсяги реалізації порівняно із 2009 роком. Найвищі темпи зростання (близько 140%) були у Житомирському, Волинському, Чернігівському, Київському, Полтавському та Донецькому ОУЛМГ. Лісогосподарські підприємства інших управлінь

Таблиця 1. Площі земель лісогосподарського призначення та динаміка обсягів реалізації продукції підприємствами лісового господарства України у 2008-2010 роках (за даними Держлісагентства України)

Обласні управління лісового та мисливського господарства	Площа земель лісогосп. призначення, тис. га	Обсяг реалізації продукції за роками, всього:					
		2008 р. тис. грн.	темп росту до 2007р., %	2009 р. тис. грн.	темп росту до 2008р., %	2010 р. тис. грн.	темп росту до 2009 р., %
Волинське	481,8	156956	101	141603	90,2	189567	134
Житомирське	750,4	448908	117	448690	101,3	627795	140
Рівненське	704,8	327626	121	341852	101,4	413935	121
Чернігівське	394,4	220706	112	171014	81,8	231111	133
Вінницьке	212,0	121046	114	114588	94,5	146339	128
Київське	394,9	214315	110	206132	95,8	279778	137
Полтавське	192,0	66400	117	59057	89,4	80885	137
Сумське	280,3	190708	117	194571	102,0	244902	126
Тернопільське	156,3	52103	101	47012	90,2	57397	125
Харківське	298,1	85065	109	66456	77,7	78240	118
Хмельницьке	186,5	129636	115	123929	95,6	142971	115
Черкаське	279,7	118530	112	104230	88,1	136083	130
Дніпропетровське.	98,1	7556	128	5969	79,7	6727	113
Донецьке	126,4	9871	123	9083	92,0	11980	132
Запорізьке	76,8	7047	116	7569	107,0	9092,3	118
Кіровоградське	119,3	47677	120	41876	87,7	51589	123
Рескомлісу АР Крим	249,7	14020	114	15409	112,7	16185	107
Луганське	331,5	33411	113	35028	101,6	47239	130
Миколаївське	68,6	7823	101	7296	93,2	7644	105
Одеське	201,2	20756	93	15710	75,3	14937	95
Херсонське	171,6	24307	134	14999	61,0	16223	107
Закарпатське	494,3	156419	109	157391	100,0	188789	123
Івано-Франківське	468,3	154638	119	154533	100,2	191456	125
Львівське	520,7	218709	102	194353	87,6	252052	130
Чернівецьке	175,4	130554,4	119	138054	104,9	159596	115
Всього	7433,2	2964788	113	2816404	95	3602512	128

зберегли значні темпи зростання (107 - 130%).

Динаміку фінансування земель лісогосподарського призначення державними лісогосподарськими підприємствами наведено у таблиці 2.

За даними таблиці 2, частка фінансування лісового фонду за рахунок власних коштів утричі перевищує рівень бюджетного фінансування. Цілком закономірним є розподіл бюджетного фінансування за регіонами. Найбільше фінансування (140 - 201 грн./га) за Держбюджетом отримують підприємства степової зони (Миколаївське, Херсонське, Запорізьке ОУЛМГ). Найнижчий рівень фінансування (7 - 10 грн./га) характерний для лісових господарств Полісся (Чернігівське, Волинське, Житомирське, Рівненське ОУЛМГ), покриття витрат яких здійснюється за рахунок власних коштів.

Спостерігається зростання обсягів фінансування 1 га лісової площі як за рахунок Держбюджету, так і за рахунок власних коштів. Загалом спостерігається тенденція до зростання цього показника для усіх підприємств галузі впродовж 2008-2010 рр. Збільшення витрат обумовлене збільшенням обсягів лісогосподарського та лісокультурного виробництва, зростанням вартості паливно-мастильних матеріалів, витрат на утримання та обслуговування лісогосподарської техніки, зростанням заробітної плати тощо. Загальне зростання на фінансування 1 га лісової площі відбувалося за рахунок Держбюджету (37 - 56 грн.). Фінансування із власних коштів дещо

зменшилося у 2008 році (із 142 грн. до 135 грн.). У 2010 році зросли витрати до рівня 155 грн. за рахунок власних коштів. Майже в усіх лісогосподарських підприємствах відмічається зниження обсягів фінансування 1 га лісової площі у 2009 році, що здебільшого зумовлено зниженням обсягів реалізації лісогосподарської продукції. Тенденції до зростання збереглися лише у Вінницькому, Сумському, Запорізькому, Луганському, Івано-Франківському ОУЛМГ та Рескомлісу АР Крим. У 2010 році відбулися зворотні тенденції щодо зростання цього показника.

Одним із важливих показників фінансової діяльності підприємств є прибутковість та рівень рентабельності підприємств. У таблиці 3 наведено динаміку прибутку та рентабельності підприємств лісового господарства України.

За даними таблиці 3, загальний чистий прибуток державних підприємств лісового господарства у 2008 році становив 59469,3 тис. грн. У 2009 році спостерігалось зниження отримання чистого прибутку до рівня 30682 тис. грн. У 2010 році відбулося зростання чистого прибутку до 32963 тис. грн., проте цей показник не досяг рівня 2008 року.

Для більшості лісогосподарських підприємств чистий прибуток значно знизився у 2009 році. Особливо слід зауважити зниження цього показника у Київському ОУЛМГ (із 16074 тис. грн. до 1017 тис. грн.). Таке катастрофічне зниження відбулося внаслідок надзвичайно глибокої кризи у

Таблиця 2. Динаміка фінансування 1 га землі лісгосподарського призначення державних підприємств лісового господарства України (за даними Держлісагентства України), грн./га

Обласні управління лісового та мисливського господарства	Динаміка фінансування за роками, всього:					
	За рахунок фонду держбюджету			За рахунок власних коштів		
	2008 р.	2009 р.	2010 р.	2008 р.	2009 р.	2010 р.
Волинське	7,2	11,4	12,6	132,3	128,0	135,3
Житомирське	8,5	12,4	13,3	140,1	124,6	164,2
Рівненське	10,4	12,6	15,2	163,7	153,0	200,3
Чернігівське	6,2	10,3	8,7	119,4	73,3	91,9
Вінницьке	22,4	34,4	43,2	228,7	230,8	294,0
Київське	40,5	46,6	55,2	164,5	120,0	168,1
Полтавське	61,6	73,6	89,5	188,3	172,8	197,0
Сумське	15,3	20,6	21,3	154,1	162,8	187,8
Тернопільське	52,1	54,5	69,0	105,9	98,1	120,2
Харківське	51,4	60,3	71,7	249,6	184,5	212,2
Хмельницьке	26,4	33,7	40,8	182,6	155,0	186,9
Черкаське	20,7	24,0	27,0	162,2	143,4	182,1
Дніпропетровське	118,5	156,2	213,2	70,8	60,4	65,8
Донецьке	99,3	128,8	166,8	59,8	47,6	66,8
Запорізьке	140,0	175,0	222,1	57,0	58,1	69,6
Кіровоградське	75,1	105,4	121,6	235,6	180,7	177,3
Рескомлісу АР Крим	71,0	88,8	118,4	31,2	33,6	39,0
Луганське	93,0	116,4	148,2	53,0	67,3	91,1
Миколаївське	201,3	261,0	292,2	87,4	83,2	63,0
Одеське	98,9	121,2	151,9	67,7	61,1	59,1
Херсонське	159,6	157,9	194,0	127,8	84,9	71,0
Закарпатське	13,0	13,7	20,7	321,3	126,8	223,7
Івано-Франківське	26,0	24,6	30,5	154,0	156,1	195,1
Львівське	23,9	29,3	27,6	106,6	83,0	114,9
Чернівецьке	20,0	19,1	21,6	161,7	135,1	177,7
Всього	37	45	56	142	135	155

будівельній галузі 2008 року, яка найбільш загострилася у Києві та Київській області. Незважаючи на це, деякі підприємства зберегли позитивні тенденції до зростання чистого прибутку (Рівненське, Чернівецьке, Хмельницьке ОУЛМГ). Проте більшість із них у 2010 році за рівнем прибутковості не досягли рівня 2008 року. Негативні наслідки у економіці, розвиток світової та внутрішньодержавної економічної кризи значно знизили рентабельність лісгосподарських підприємств, для більшості із яких упродовж 2008 -2010 рр. відбулося зниження цього показника.

Висновки.

1. Упродовж 2008 - 2010 рр. спостерігалися тенденції до зниження обсягів реалізації лісопродукції у 2009 році (із 2964788 тис. грн. до 2816404 тис. грн.) та зниження темпів росту цього показника до 95%. У 2010 році обсяги реалізації лісопродукції значно зросли (до 3602512 тис. га), а загальні темпи приросту склали 138%.

2. Частка фінансування лісового фонду за рахунок власних коштів утричі перевищує рівень бюджетного фінансування. Спостерігається зростання обсягів фінансування 1га лісової площі як за рахунок Держбюджету (від 37 грн. до 56 грн.), так і за рахунок власних коштів. Зниження обсягів фінансування із власних коштів знизилося у 2008 році (із 142 грн. до 135 грн.), що зумовлено поглибленням кризових явищ.

3. Упродовж 2008-2010 рр. загальний чистий прибуток державних підприємств лісового господарства значно зменшився. Найбільш негативні тенденції спостерігалися у 2009 році (зниження

чистого прибутку з 59469,3 тис. грн. до 30682 тис. грн.). У 2010 році відбувалося зростання чистого прибутку (до 32963 тис. грн.), проте цей показник не досяг рівня 2008 року.

4. Негативні наслідки у економіці, поглиблення світової та внутрішньодержавної економічної кризи значно знизили рівень рентабельності та прибутковості лісгосподарських підприємств. Незважаючи на позитивні тенденції, які спостерігалися останніми роками, фінансовий стан підприємств за показниками прибутковості та рентабельності залишається нижчим, ніж у 2008 році.

Список літератури

1. Матеріали щодо підсумків роботи підприємств Державного комітету лісового господарства України за 2008 рік / До засідання колегії Держкомлісгоспу України 29.01.2009 р. – 154 с.
2. Матеріали щодо підсумків роботи підприємств Державного комітету лісового господарства України за 2009 рік / До засідання колегії Держкомлісгоспу України 21.01.2010 р. – 191 с.
3. Матеріали щодо підсумків роботи підприємств Державного комітету лісового господарства України за 2010 рік / До засідання колегії Держкомлісгоспу України 21.01.2011 р. – 191 с.
4. Сіякевич, І. М. Економіка галузей лісового комплексу [Текст] / І. М. Сіякевич. – Львів : Світ, 1996. – 184 с.

Таблиця 3. Динаміка показників прибутку та рентабельності державних підприємств лісового господарства України (за даними Держлісагентства України)

Обласні управління лісового та мисливського господарства	Динаміка прибутку та рентабельності за роками					
	чистий прибуток, тис. грн.			рентабельність лісопродукції, %		
	2008 р.	2009 р.	2010 р.	2008 р.	2009 р.	2010 р.
Волинське	1679,6	1018	1627	6,2	5,3	5,0
Житомирське	6256,6	6046	5575	8,7	7	5,5
Рівненське	2398,1	3412	2447	6,3	6	2,8
Чернігівське	2046,4	1443	1275	8,0	5	5,1
Вінницьке	4486,2	1576	1505	5,0	2,8	2,0
Київське	16074,0	1017	2887	3,0	3	2,7
Полтавське	1356,6	707,1	779,5	8,5	12	5,2
Сумське	3921,1	3559	3002	12,1	9	5,2
Тернопільське	416,0	228	260	3,9	4	3,2
Харківське	373,1	336,5	355	4,4	5	6,5
Хмельницьке	987,6	1191	902	3,9	4	3,8
Черкаське	2133,7	1058	1340	8,4	1	3,6
Дніпропетровське	238,7	84,5	80	10,0	4	2,9
Донецьке	485,3	161,5	254	16,3	27	27,0
Запорізьке	158,0	134,7	76	9,0	6	5,0
Кіровоградське	1162,1	630	836	12,0	4	7,0
Рескомлісу АР Крим	454,8	356	452	2,0	2	0,1
Луганське	985,9	721,2	604,8	6,0	2	8,0
Миколаївське	155,6	184,1	254	38,4	58	60,2
Одеське	251,4	453,7	255,8	1,1	4	2,4
Херсонське	195,0	93	114	0,0	-31	6,6
Закарпатське	1639,9	1105	1380	3,5	2	-0,2
Івано-Франківське	9582,5	2067	2363	2,7	3	2,6
Львівське	1517,4	1429	2122	4,3	4	4,5
Чернівецьке	513,7	1670	2217	1,6	7	6,1
Всього	59469,3	30682	32963	-	-	-

РЕЗЮМЕ

Шершун Николай

Анализ финансово-хозяйственной деятельности предприятий лесного хозяйства Украины

Проведен анализ основных финансово-хозяйственных показателей государственных лесохозяйственных предприятий Украины в динамике. Выявлены изменения объемов реализации лесопродукции, прибыльности и рентабельности лесных предприятий в разрезе областных управлений лесного хозяйства. Выявлены тенденции к снижению уровня рентабельности и прибыльности предприятий в связи с негативными последствиями в экономике, углубления мирового и внутригосударственного кризиса.

RESUME

Shershun Mykola

The analysis of financial and economic activity of the enterprises of the forestry of Ukraine

It is lead the analysis of the basic financial - economic parameters forestry enterprises of Ukraine in dynamics. Tendencies to change of volumes of realization of forest production, profitableness and profitability of the forestry enterprises of regional forestry enter are revealed. of regional managements of a forestry are revealed. Tendencies to reduction in a level of profitability of profitableness of the enterprises are revealed in connection with negative consequences in economy, deepening of world and interstate crisis.

Стаття надійшла до редакції 09.02.2012 р.